

Dersin Amacı

Bu dersin amacı, klasik dönem tefsir literatürünün temel kaynaklarını ve temsilcilerini inceleyerek, tefsir usulünün tarihi gelişimini, müfessirlerin yorum yöntemlerini ve farklı tefsir ekollerini öğrencilere tanıtmaktır. Öğrencilerin seçilmiş ayetler üzerinden klasik müfessirlerin yaklaşımlarını karşılaştırmalı olarak analiz etmeleri ve tefsir literatürünü ilmi bir perspektifle değerlendirmeleri hedeflenmektedir.

Dersin İçeriği

Bu ders, erken dönemden geç dönemlere kadar klasik tefsir literatüründe yer alan seçilmiş pasajların incelenmesini kapsamaktadır. Farklı ekollere (rivayet tefsiri, dirayet tefsiri, kelâmî tefsir, edebî-belâgatî tefsir vb.) ait yorumların karşılaştırılması, müfessirlerin yaşadığı dönemin ilmi, sosyal ve siyasî şartlarının tefsir anlayışlarına etkisinin analiz edilmesi ve ayet yorumlarında öne çıkan kavramların, metodolojilerin ve ihtilaflı yaklaşımların değerlendirilmesi bu kapsamda ele alınacaktır.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

Beyzâvî, Nâsiruddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şîrâzî. (1987). *Envârü't-tenzil ve esrârü't-te'vîl* (1. bs., c. 2). Beyrut: Dâr İhyâ'it-Turâsî'l- 'Arabî. İbn Ebî Hâtîm er-Râzî, Abdurrahman b. Muhammed. (2018). *Tefsîru'l-Kur'ânî'l- 'Azîm* (1. bs., c. 11). Riyad: Dâr İbnü'l-Cevzî. İbn Kesîr, İmâduddîn Ebû'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer ed-Dımaşkî. (1998). *Tefsîru'l-Kur'ânî'l- 'Azîm* (1. bs., c. 5). Beyrut: Dârü'l-kütübî'l- 'ilmiyye. İbnü'l-Cevzî, Cemâluddîn Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali. (2011). *Zâdü'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr* (1. bs., c. 10). İstanbul: ed-Dârü's-Şâmiyye. Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. (2006). *el-Câmi' li-aḥkâmî'l-Ḳur'ân* (1. bs., c. 18). Beyrut: Müessesetü'r-Risâle. Mâverî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb. (t.y.). *en-Nüket ve'l-'uyûn* (c. 4). Beyrut: Dârü'l-kütübî'l- 'ilmiyye & Müessesetü't-târîhî'l- 'Arabî. Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. (2005). *Te'vîlâtü ehli's-sünne* (1. bs., c. 8). Beyrut: Dârü'l-kütübî'l- 'ilmiyye. Mukâtil b. Süleymân. (2002). *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân* (1. bs., c. 1). Beyrut: Müessesetü't-târîhî'l- 'Arabî. Neseî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd Hâfizuddîn. (1998). *Tefsîru'n-Neseî: Medâriku't-tenzil ve hakâ'iku't-te'vîl* (1. bs., c. 1-3). Beyrut: Dârü'l-Kelîmî't-Tayyib. Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. (1981). *Tefsîru'l-Fahrî'r-Râzî: el-Mefâtîhu'l-ğayb* (1. bs., c. 15). Beyrut: Dârü'l-fıkr. Süyûtî, Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. (t.y.). *ed-Dürrü'l-mensûr* (c. 6). Beyrut: Dârü'l-fıkr. Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. (2001). *Câmi' u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân* (1. bs., c. 2-3). Kahire: Dâr Hicr. Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer. (1998). *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gâvâmizi't-tenzil ve 'uyûni'l-eḳâvil fî vücûhi't-te'vîl* (1. bs., c. 4). Riyad: Mektebetü'l- 'Ubaykân.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Anlatım, Soru Cevap, Tartışma

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Öğrencilerin ders öncesinde ilgili müfessirin tefsirinden okunacak pasajları hazırlıklı olarak gelmeleri önerilir.

Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Dr. Öğr. Üyesi Havva ÖZATA Arş. Gör. Ayşe YILMAZ

Dersin Verilişi

Örgün

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Prof. Dr. Zülfikar Durmuş

Program Çıktısı

1. Klasik tefsir literatürünün temel özelliklerini ve başlıca müfessirleri tanımlayabilir.
2. Seçilmiş ayetler üzerinden farklı tefsir ekollerinin yöntemlerini karşılaştırabilir.
3. Tefsir metinlerini eleştirel bir bakış açısıyla inceleyip modern araştırmalara katkı sağlayacak akademik değerlendirmeler yapabilir.

Haftalık İçerikler

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Öğretim		
		Laboratuvar	Metodları	Teorik Uygulama
1	Mekâtil b. Süleymân. (2002). Tefsîru Mekâtil b. Süleymân (1. bs., c. 1). Beyrut: Müessesetü't-târîhî'l-'Arabî. Sayfa aralığı: 25-37		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Mukâtil b. Süleyman (ö. 150/767) tefsirinde Fâtiha Sûresi ve Mukaddime
2	Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. (2001). Câmi' u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân (1. bs., c. 2). Kahire: Dâr Hicr. Sayfa aralığı: 669-673. Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. (2001). Câmi' u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân (1. bs., c. 3). Kahire: Dâr Hicr. 74-93		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Taberî (ö. 310/922) tefsirinde Bakara 146 ve 177. ayetler

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Öğretim		Uygulama
		Laboratuvar	Metodları	
3	İbn Ebî Hâtim er-Râzî, Abdurrahman b. Muhammed. (2018). Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm (1. bs., c. 11). Riyad: Dâr İbnü'l-Cevzî. Sayfa aralığı: 86-111.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	İbn Ebî Hâtim (ö. 327/938) tefsirinde Şuarâ 63–89. ayetler
4	Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. (2005). Te'vîlâtü ehli's-sünne (1. bs., c. 8). Beyrut: Dârü'l-kütübî'l-'ilmiyye. Sayfa aralığı: 301-308.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Mâtürîdî (ö. 333/944) tefsirinde Lokman 12–19. ayetler
5	Mâverdî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb. (t.y.). en-Nüket ve'l-'uyûn (c. 4). Beyrut: Dârü'l-kütübî'l-'ilmiyye & Müessesetü't-târîhi'l-'Arabî. Sayfa aralığı: 274-276.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Mâverdî (ö. 450/1058) tefsirinde Ankebût 1–6. ayetler
6	Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer. (1998). el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-eķâvîl fi vücûhi't-te'vîl (1. bs., c. 4). Riyad: Mektebetü'l-'Ubaykân. Sayfa: 182		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Zemahşerî (ö. 528/1144) tefsirinde Hac 78. ayet
7	İbnü'l-Cevzî, Cemâlüddîn Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali. (2011). Zâdü'l-mesîr fi 'ilmi't-tefsîr (1. bs., c. 10). İstanbul: ed-Dârü's-Şâmiyye. Sayfa aralığı: 188-200.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1201) tefsirinde Furkan 63–77. ayetler
8				ARA SINAV
9	Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. (1981). Tefsîru'l-Fahri'r-Râzî: el-Mefâtîhu'l-ġayb (1. bs., c. 15). Beyrut: Dârü'l-fikr. Sayfa aralığı: 117-130.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Fahreddin Râzî (ö. 606/1209) tefsirinde Enfâl 1–5. ayetler
10	Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. (2006). el-Câmi' li-aĥkâmi'l-Kur'ân (1. bs., c. 18). Beyrut: Müessesetü'r-Risâle. Sayfa aralığı: 315-320.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Kurtubî (ö. 671/1273) tefsirinde Fussilet 30–36. ayetler
11	Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şîrâzî. (1987). Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl (1. bs., c. 2). Beyrut: Dâr İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî. Sayfa aralığı: 54-55.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Beyzâvî (ö. 685/1286) tefsirinde Âl-i İmrân 190–195. ayetler
12	Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd Hâfızuddîn. (1998). Tefsîru'n-Nesefî: Medâriku't-tenzîl ve hakâ'iku't-te'vîl (1. bs., c. 1). Beyrut: Dârü'l-Kelimi't-Tayyib. Sayfa aralığı: 241-242. Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd Hâfızuddîn. (1998). Tefsîru'n-Nesefî: Medâriku't-tenzîl ve hakâ'iku't-te'vîl (1. bs., c. 3). Beyrut: Dârü'l-Kelimi't-Tayyib. Sayfa aralığı: 437-438.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Nesefî (ö. 710/1310) tefsirinde Âl-i İmrân 16–17. Ayetler / Hadîd 16. ayet
13	İbn Kesîr, İmâduddîn Ebû'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer ed-Dîmaşki. (1998). Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm (1. bs., c. 5). Beyrut: Dârü'l-kütübî'l-'ilmiyye. Sayfa aralığı: 401-405.		Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	İbn Kesîr (ö. 774/1373) tefsirinde Mü'minûn 1–11. ayetler

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Öğretim	
		Laboratuvar	Metodları Teorik Uygulama
14	Süyûtî, Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. (t.y.). ed-Dürrü'l-mensûr (c. 6). Beyrut: Dârü'l-fikr. Sayfa aralığı: 17-38.	Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Süyûtî (ö. 911/1505) tefsirinde Hac 18–24. ayetler
15	Süyûtî, Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. (t.y.). ed-Dürrü'l-mensûr (c. 6). Beyrut: Dârü'l-fikr. Sayfa aralığı: 17-38.	Anlatım, Soru Cevap, Tartışma	Süyûtî (ö. 911/1505) tefsirinde Hac 18–24. ayetler

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	1,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	5	2,00
Ders Sonrası Bireysel Çalışma	5	2,00
Ara Sınav Hazırlık	7	2,00
Final Sınavı Hazırlık	7	2,00
Final	1	1,00
Teorik Ders Anlatım	3	14,00
Tartışmalı Ders	7	1,00
Rapor	4	1,00
İnceleme/Anket Çalışması	7	2,00
Seminer	5	2,00
Araştırma Sunumu	5	2,00
Derse Katılım	14	3,00

	P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10	P.Ç. 11	P.Ç. 12	P.Ç. 13	P.Ç. 14	P.Ç. 15	P.Ç. 16
Ö.Ç. 1	5			5												
Ö.Ç. 2	5			5												
Ö.Ç. 3	5			5												

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Alanındaki lisans düzeyi yeterliliklerine dayalı olarak aynı veya farklı bir alandaki bilgilerini uzmanlık düzeyinde geliştirir ve derinleştirir.
- P.Ç. 2 :** Alanının ilişkili olduğu disiplinler arası etkileşimi kavrar ve farklı disiplinlerle ortak çalışmalar yürütür.
- P.Ç. 3 :** Lisans düzeyi yeterliliklerine dayalı olarak ilgili alandaki kaynakları etkin bir şekilde kullanır.
- P.Ç. 4 :** Alanla ilgili uygulanan araştırma yöntem ve tekniklerini kullanır, kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahiptir.
- P.Ç. 5 :** Alanında edindiği bilgileri farklı disiplin alanlarından gelen bilgilerle bütünleştirerek yorumlar, çözümler ve yeni bilgiler oluşturur.
- P.Ç. 6 :** Alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki bilgileri toplumun eğitim, kültür ve sanat seviyesinin yükseltilmesi yönünde kullanır.
- P.Ç. 7 :** Alanıyla ilgili uzmanlık gerektiren bir çalışmayı bağımsız olarak yürütür.
- P.Ç. 8 :** Alanıyla ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemez karmaşık sorunların çözümü için yeni yaklaşımlar geliştirir.
- P.Ç. 9 :** Alanı ile ilgili sorunların çözümlemesinde liderlik yapar; kişisel, kurumsal ve takım çalışmalarını uzmanlık düzeyinde organize eder.
- P.Ç. 10 :** Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceler, geliştirir ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçer.
- P.Ç. 11 :** Alanındaki güncel gelişmeleri ve yürütülen projeleri nicel ve nitel verilerle destekleyerek alanındaki ve alan dışındaki gruplara uygun iletişim araçlarıyla aktarır.
- P.Ç. 12 :** Bir yabancı dili Avrupa Dil Portföyü B2 Genel düzeyinde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurar.
- P.Ç. 13 :** Alanının gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini ileri düzeyde kullanır.
- P.Ç. 14 :** Alanıyla ilgili verileri toplar, yorumlar, uygular ve duyurulması aşamalarında bilimsel, kültürel, sanatsal, toplumsal ve etik değerleri gözeterek denetler ve bu değerleri anlatır.
- P.Ç. 15 :** Kalite yönetim ve süreçlerine uygun davranır ve katılır.
- P.Ç. 16 :** Alanıyla ilgili bilgileri uzmanlık düzeyinde kavrar ve ikinci kişilere normlara uygun olarak aktarır
- Ö.Ç. 1 :** Klasik tefsir literatürünün temel özelliklerini ve başlıca müfessirleri tanımlayabilir.
- Ö.Ç. 2 :** Seçilmiş ayetler üzerinden farklı tefsir ekollerinin yöntemlerini karşılaştırabilir.
- Ö.Ç. 3 :** Tefsir metinlerini eleştirel bir bakış açısıyla inceleyip modern araştırmalara katkı sağlayacak akademik değerlendirmeler yapabilir.